

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 66 § lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 25 februari 1938 dagtecknad proposition, nr 145, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g angående ändrad lydelse av 66 § lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation.

Härigenom förordnas, att 66 § lagen den 12 maj 1917 om expropriation skall erhålla följande ändrade lydelse:

66 §.

Ordföranden och ledamöterna i expropriationsnämnd njute ersättning för uppskattningen enligt bestämmelser som meddelas av Konungen.

Har expropriationsmålet återförvisats till nämnden enligt vad i 45 § andra stycket sägs, skall ersättning för det arbete, som härav föranledes, tillkomma nämnden allenast där rätten finner särskilda förhållanden därtill föranleda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1939.

I sammanhang med berörda proposition har utskottet till behandling förehåft en i anledning av densamma väckt motion, nämligen nr 397 i andra kammaren av herr *Andersson* i Falkenberg, vari hemställes, att riksdagen vid behandlingen av propositionen måtte »uttala sig för att ledamöter i expropriationsnämnd skola för sitt arbete åtnjuta gottgörelse i form av dagarvode, ordföranden med 40:— kronor och annan ledamot med 20:— kronor för sammanträdesdag, varjämte ordföranden skulle vara berättigad till ersättning för expenser, renskrivning och dylika med uppdragets fullgörande förenade utgifter. Ordföranden och ledamöterna skulle därjämte

vara berättigade till rese- och traktamentsersättning enligt klass II C respektive II D i allmänna resereglementet. För dygn då dagarvode åtnjötets finge likväl ej beräknas traktamentsersättning.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i propositionen framlagda lagförslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen. I ifråga om motionens närmare innehåll hänvisas till motionen.

Enligt 66 § *expropriationslagen* njuta ordföranden och ledamöterna i expropriationsnämnd ersättning för uppskattningen samt ordföranden därjämte för kallelser, protokollsföring och beslutets avfattande i skrift med belopp, som bestämmes av rätten, om överenskommelse ej träffas. Har expropriationsmålet återförvisats till nämnden enligt vad i 45 § andra stycket samma lag sägs, skall ersättning för det arbete som härav föranledes ej tillkomma nämnden, om ej rätten av särskild anledning det föreskriver. Expropriationskostnad varom här är fråga skall jämlikt 67 § *expropriationslagen* gäldas av den exproprierande.

På förslag av andra lagutskottet (utlåt. nr 8) hemställde 1929 års riksdag i skrivelse den 1 mars 1929 (nr 48), att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om lämpligare bestämmelser än de nuvarande beträffande ordningen för uppskattande av arvodet till ledamöter i expropriationsnämnd samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Andra lagutskottet yttrade i sitt berörda utlåtande:

Det torde icke kunna bestridas, att ersättning till ledamöter i expropriationsnämnd stundom utgår med belopp, vilka överskrida vad som kan anses skäligt med hänsyn till uppdragets omfattning och beskaffenhet. Såsom utskottet vid ärendets tidigare behandling anmärkt, äger visserligen vederbörande exproprierande part, i den mån han är missnöjd med nämndens kostnadsräkningar, rätt att påkalla domstols avgörande av ersättningsfrågan, men detta förfarande lär sällan komma till användning. Den exproprierande parten anser sig nämligen i allmänhet av grannlagenhet eller andra skäl icke böra draga nämndens ersättningsanspråk inför domstols prövning.

Nuvarande föreskrifter rörande bestämmandet av ersättning åt ledamöter i expropriationsnämnd kunna således icke anses vara i allo tillfredsställande. När det gäller att finna en lämpligare lösning av ersättningsfrågan, kunna olika anordningar komma under övervägande. Man skulle således kunna ifrågasätta fastställande av allmängiltiga regler för arvodets beräkning. Härvid synes man emellertid ej kunna förbise, att svårigheter torde uppstå på grund därav, att expropriationsärendena ibland kunna vara synnerligen invecklade och vidlyftiga och i andra fall åter av mycket enkel beskaffenhet. En annan utväg vore givetvis, att domstolen ålades att alltid pröva och fastställa arvoden utan ledning av bestämmelser om normalarvode. Tänkbart vore även, att ett visst dagarvode bestämdes i lag och att domstolen tillerkändes rätt att, när omständigheterna därtill föranleda, höja detsamma. En närmare utredning synes emellertid vara erforderlig för att bestämma, vilken av här angivna eller eventuellt andra möjligheter till frågans lösning bör föredras.

Över riksdagens förenämnda skrivelse inhämtade Kungl. Maj:t utlåtanden från överståthållarämbetet och länsstyrelserna. En kortfattad redogörelse för dessa yttranden har lämnats å sid. 4 i propositionen.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 december 1934 avskrevs ärendet från vidare behandling.

1937 års riksdag har på förslag av andra lagutskottet (utlåt. nr 13) i skrivelse den 9 mars 1937 (nr 65) anhållit, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa fortsatt utredning angående införande i expropriationslagen av lämpligare bestämmelser än de nuvarande beträffande ordningen för fastställande av ersättning till ledamöter i expropriationsnämnd samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Efter att hava lämnat en utförlig historik rörande detta spörsmål yttrade andra lagutskottet i sitt berörda utlåtande, att utskottet, som tagit del av den av Kungl. Maj:t år 1929 verkställda utredningen, ansåge, att de skäl, som tidigare anförts för en lagändring, fortfarande ägde giltighet. Utskottet anförde vidare:

Den bristande enhetlighet vid arvodenas fastställande, som är utmärkande för den nuvarande ordningen, måste enligt utskottets mening föranleda till ett allvarligt övervägande, huruvida nämndens ersättning ej bör bestämmas med ledning av vissa i lag eller administrativ författning angivna regler eller i varje fall under en mera effektiv medverkan av rätten än vad för närvarande är fallet.

Såsom framgår av utskottets redogörelse hava olika förslag till frågans lösning framkommit, exempelvis i andra lagutskottets uttalande vid 1929 års riksdag. Dessa och eventuella andra möjligheter att lösa ifrågavarande spörsmål förtjäna enligt utskottets mening att bli föremål för en ingående prövning. Utskottet erinrar i detta sammanhang, att på andra närbesläktade lagstiftningsområden särskilda normer finnas för den gottgörelse, som bör tillkomma förrättningsmän. Utskottet vill på grund härav föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om fortsatt utredning angående möjligheten att i expropriationslagen meddela lämpligare bestämmelser än de nuvarande beträffande ordningen för fastställande av ersättning till ledamöter i expropriationsnämnd.

Den av riksdagen berörda frågan har därefter behandlats i en inom justitiedepartementet upprättad promemoria i ämnet.

För innehållet i denna promemoria och de över densamma avgivna yttrandena redogöres å sid. 5—9 i propositionen.

Utskottet övergår nu till att redogöra för vissa stadganden i gällande lagstiftning av intresse i förevarande sammanhang.

Enligt 51 § i lagen den 7 juni 1934 om allmänna vägar skola ordförande och ledamot i *vägnämnd* för sitt arbete och därmed förbundna kostnader erhålla ersättning enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen. Enligt kungl. kungörelsen den 30 april 1936 med närmare bestämmelser angående vägnämnd skola vägnämndens ledamöter för sitt arbete av väghållaren åtnjuta gottgörelse i form av dagarvode, ordföranden med 30 kronor och annan ledamot med 12 kronor för sammanträdesdag. Ordföranden är till-

lika berättigad till ersättning av väghållaren för kostnader för expenser, renskrivning och dylika utgifter, som äro förenade med uppdragets fullgörande. Ordföranden och annan ledamot av nämnden äga för resa, som påkallas av uppdraget, av väghållaren åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet. För dygn, då dagarvode åtnjutes, må likväl ej beräknas traktamentsersättning.

I 23 § i lagen den 20 juni 1924 om landsting givas vissa bestämmelser om ersättning åt *landstingsmän*. Landstingsman, som ej bor å den ort, där landstinget hålles, åtnjuter under landstingets möte samt under resan fram och åter av landstingets medel dagtraktamente med 12 kronor ävensom resekostnadsersättning. Landstingsman, som bor å den ort, där landstinget hålles, åtnjuter under landstingets möte av landstingets medel dagtraktamente med 9 kronor. Traktamente under landstingets möte må icke utgå för längre tid än tio dagar i följd, räknat från mötets början.

I 17 § i lagen den 9 april 1937 med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål stadgas, att *juryman* äger av statsmedel åtnjuta dagtraktamente och reseersättning enligt de grunder, som gälla för landstingsmän.

Enligt kungl. brev till socialstyrelsen den 3 december 1937 äga ordförande och ledamot i *mödrahjälpsnämnd* uppbära dagarvode med 30 resp. 20 kronor per sammanträdesdag. Ordförande och ledamot, som icke är bosatt å den ort, där mödrahjälpsnämnden sammanträder, eller där har sin verksamhet eller där uppehåller sig på grund av allmänt uppdrag, äger vid resa för deltagande i nämndens sammanträden uppbära resekostnads- och traktamentsersättning enligt rese- och traktamentsklassen I B i gällande allmänna resereglemente.

Enligt 10 kap. *vattenlagen* skall till handläggande av syneförrättning rörande inrättande av allmän flottled förordnas i vattenbyggnad kunnig och i flottning förfaren person. Förrättningsmannen skall vid syneförrättningen biträdas av två av länsstyrelsen utsedda, om ortens förhållanden kunniga gode män, av vilka den ene bör vara förfaren i flottning och den andre i jordbruk samt endera av dem dessutom kunnig i skogsbruk. Enligt en kungl. kungörelse av den 7 september 1920 ang. gottgörelse till, bl. a., de i vattenlagen omförmälda synemännen vid syneförrättning rörande allmän flottled skall förrättningsmannen, förutom resekostnads- och traktamentsersättning enligt resereglementet, åtnjuta arvode med 50 kronor för varje förrättningsdag. För vissa arbetsuppgifter är förrättningsmannen berättigad till särskild ersättning. Sålunda äger förrättningsmannen för uppsättande av protokoll och övriga handlingar i målet m. m. åtnjuta gottgörelse, beräknad på det sätt, att för varje förrättningsdag må utgå arvode för två expeditiionsdagar efter 50 kronor för dag. Enligt samma kungörelse äger god man vid syneförrättning rörande allmän flottled njuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt resereglementet samt därjämte dagarvode med 20 kronor för varje förrättningsdag.

I proposition nr 208 till innevarande riksdag angående anslag för budgetåret 1938/1939 till *länsnykterhetsnämnderna* m. m. har föredragande departementschefen ifrågasatt, att ordföranden i sådan nämnd samt annan ledamot, som mera regelmässigt fullgör särskilda uppgifter inom nämnden, skola tilldelas ett mindre årsarvode. I likhet med vad som gäller i fråga om mödrahjälpsnämnd har ledamot av länsnykterhetsnämnd ansetts böra åtnjuta arvode med 20 kronor för sammanträdesdag. Sådant arvode skulle tillkomma även ordförande och annan ledamot, som uppbär årsarvode. Ledamot skulle även vara berättigad till resekostnads- och traktamentsersättning.

Enligt kungl. kungörelsen den 29 augusti 1921 med vissa bestämmelser

angående *kommittéer* skall, då ersättning för kommittéuppdrag bestämts i form av dagarvode, detta arvode vid arbete å sammanträdesorten utgå

1) till den, som är bosatt eller har sin verksamhet å sammanträdesorten eller där uppehåller sig i följd av annat allmänt uppdrag, för vilket ersättning åtnjutes,

a) om han är anställd i statens eller kommunens tjänst, eller om han samtidigt åtnjuter ersättning för annat allmänt uppdrag, såsom riksdagsmannaskap, statsrevisorskap eller dylikt, med 6 kronor; och

b) eljest med 12 kronor; samt

2) till den, som icke är bosatt eller har sin verksamhet å sammanträdesorten eller där uppehåller sig i följd av annat allmänt uppdrag, för vilket ersättning åtnjutes, med 18 kronor.

Den, som förordnats till ordförande, äger utöver det arvode, som enligt ovan angivna grunder må tillkomma honom såsom ledamot, åtnjuta ett belopp av 6 kronor för dag.

Det i *propositionen* framlagda förslaget innebär, att bestämmelserna om ersättning åt expropriationsnämndens ledamöter skola utfärdas i administrativ ordning. I 66 § första stycket expropriationslagen skulle upptagas ett stadgande, att ordföranden och ledamöterna i expropriationsnämnd skule njuta ersättning för uppskattningen enligt bestämmelser, som meddelades av Konungen. I samband härmed skulle andra stycket i paragrafen undergå en mindre jämkning.

Föredragande departementschefen, statsrådet Westman, anför bl. a.:

Att fastställa några allmängiltiga grunder efter vilka ledamöterna i expropriationsnämnd skola njuta ersättning för förrättningen och därmed förenat arbete synes icke lämpligen kunna ifrågakomma. De uppskattningar vilka komma under expropriationsnämndens avgörande äro nämligen, såsom framhållits vid skilda tillfällen då förevarande spörsmål varit under bedömande, av mycket växlande beskaffenhet. Vissa uppskattningar äro synnerligen enkla och kunna i följd härav handläggas mer eller mindre summariskt. Andra åter kräva ett tidsödande förberedande studium av handlingarna i expropriationsmålet och ställa stora anspråk på insikt och omdöme hos nämndens ledamöter. — — —

Närmast till hands låge måhända att, på sätt åtskilliga myndigheter såväl nu som tidigare förordat, införa en bestämmelse av innehåll att ersättningsfrågan alltid skall prövas av rätten. Härigenom skulle i varje särskilt fall en rättvis uppskattning av det utförda arbetets omfattning och värde ur arvodessynpunkt beräknas kunna ske. Lämpligheten av en dylik anordning torde emellertid kunna ifrågasättas. Förfarandet skulle nämligen medföra en onödigt omständlig behandling av arvodesfrågan i mindre eller eljest enkla expropriationsärenden.

En lämplig lösning synes i stället det i förenämnda promemoria framförda förslaget erbjuda, nämligen att i författning angäves vissa grunder för ersättningsberäkning med möjlighet att — där i det särskilda fallet med hänsyn till arbetets omfattning ersättningen funnes böra utgå med högre belopp än författningen medgäve — låta ersättningsfrågan avgöras av rätten. Bestämmas den normerade ersättningen till ett lämpligen avpassat belopp, komma sannolikt i det övervägande antalet enklare expropriationsmål ledamöterna i expropriationsnämnden att låta vid sistnämnda ersättning bero.

Den i promemorian föreslagna ersättningen torde såsom i många yttrandena framhållits få anses för låg. Ersättningen synes lämpligen kunna beräk-

nas enligt i huvudsak samma grunder, som gälla för ersättningen till ledamöter av vägnämnd enligt 11 § kungörelsen den 30 april 1936 med närmare bestämmelser angående vägnämnd. Detta skulle innebära, att ledamöterna i expropriationsnämnd skulle för sitt arbete åtnjuta gottgörelse i form av dagarvode, ordföranden med 30 kronor och annan ledamot med 12 kronor för sammanträdesdag, varjämte ordföranden skulle vara berättigad till ersättning för expenser, renskrivning och dylika med uppdragets fullgörande förenade utgifter. Ordföranden och ledamöterna skulle därjämte vara berättigade till rese- och traktamentsersättning enligt klass II C respektive II D i allmänna resereglementet. För dygn då dagarvode åtnjöttes finge likväl ej beräknas traktamentsersättning.

Av praktiska hänsyn torde bestämmelserna om såväl den normerade ersättningen som möjligheten att påkalla rättens prövning av ersättningsfrågan lämpligen böra utfärdas i administrativ ordning.

Ifrågavarande lagstiftning synes böra träda i kraft den 1 januari 1939.

Enligt det allmänna resereglementet den 27 juni 1929 utgår ersättning enligt traktamentsklass C med 12 kronor för dag och 7 kronor för natt samt enligt klass D med 10 kronor för dag och 6 kronor för natt.

Lagrådet har icke ansett sig kunna tillstyrka en lagändring i enlighet med förslaget utan hemställt, att åt en ny bestämmelse gäves det innehåll, att ersättningsfrågan skulle oberoende av framställning prövas av rätten. Lagrådet har därvid anfört bl. a.:

Med hänsyn till den ifrågasatta normerade ersättningens belopp — beräknat efter en, såsom det förefaller, sakligt knappast välgrundad jämförelse mellan expropriationsnämnd och vägnämnd — synes antagligt, att i de flesta eller åtminstone i många expropriationsmål ersättningsfrågan kommer att avgöras av domstol och att den av Kungl. Maj:t utfärdade författningen blir till ledning endast i de färre fallen. Ofta torde för övrigt — och detta även i jämförelsevis enkla mål — sammanträdesdagarnas antal icke ensamt kunna utgöra grund för beräkning av skälig ersättning, då uppdraget kan kräva, särskilt av ordföranden, ett betydande arbete med studium av handlingar och med verkställande av utredningar.

Emot ett stadgande av innehåll att arvodesfrågan städse skall prövas av domstol har departementschefen invänt, att därigenom skulle förorsakas en onödigt omständlig behandling i mindre eller eljest enkla expropriationsärenden. Då emellertid expropriationsmålet under alla förhållanden skall handläggas av rätten efter det nämnden avslutat sitt arbete, synes det icke kunna möta svårighet av något slag, om rätten även i de enkla målen och beträffande de å rättsägares sida ostridiga anspråken har att fastställa ersättningen. Med hänsyn till de många likartade frågor, som tillhöra dess prövning, måste domstolen anses väl skickad för uppgiften att bestämma ett skäligt och efter ortens förhållanden lämpat ersättningsbelopp. För exproprianten, vilken skall gälda ersättningen, erbjuder en sådan anordning den fördel, att han icke, såsom enligt gällande lag, är hänvisad till att formligen draga en arvodesfråga under rättens prövning, utan kan inskränka sig till att vid målets överlämnande framställa sina erinringar.

I anledning av vad lagrådet sålunda anfört har *departementschefen* yttrat:

Införandet av en bestämmelse av det innehåll lagrådet förordat har redan i remissprotokollet gjorts till föremål för överväganden men därvid icke

ansetts böra ifrågakomma. Utöver vad härutinnan tidigare anförts må framhållas, att fastställandet av den i remissprotokollet ifrågasatta normerade ersättningen måste anses vara ägnat att tillmötesgå det av riksdagen uttalade önskemålet att åstadkomma ett billigare expropriationsförfarande. Med anledning av vad lagrådet anförts därom att en jämförelse mellan expropriationsnämnd och vägnämnd knappast förefölle välgrundad, må erinras, att vissa vägnämnd åvilande uppgifter i fråga om uppskattning äro likartade med expropriationsnämndens uppgift. En ersättning enligt de för vägnämnd gällande grunder torde i åtskilliga expropriationsärenden framträda såsom skäligen även vid jämförelse med den ersättning som för närvarande utgår för åtskilliga andra offentliga uppdrag. Den form för ersättningens bestämmande, som det till lagrådet remitterade förslaget åsyftar, kan vidare möjliggöra en ofta önskvärd förhandsberäkning av de med mindre omfattande expropriationer förenade kostnaderna. Lagrådet har förordnat, att ersättningsfrågan alltid skall prövas av domstolen, under åberopande av, bland annat, att domstolen måste anses väl skickad att bestämma ett efter ortens förhållanden lämpat ersättningsbelopp. Häremot må invändas att i detta liksom i likartade fall en alltför skiftande praxis i olika landsändar beträffande ersättningsbeloppens storlek såvitt möjligt synes böra undvikas. Fastställandet av en normerad ersättning torde komma att bidra till att i viss omfattning få till stånd den större enhetlighet i arvodeshänseende som jag i likhet med riksdagen funnit böra eftersträvas. Antagligt synes vara, att bestämmelserna om en normerad ersättning för de enkla fallen kunna tjäna domstolarna till utgångspunkt vid deras fria prövning av ersättningsfrågan i mera invecklade expropriationsmål.

Vad lagrådet anförts till stöd för sin hemställan om annat innehåll av förevarande lagrum föranleder mig sålunda icke att frånträda den ståndpunkt jag tidigare intagit i frågan.

Enligt 66 § expropriationslagen skola ordföranden och övriga ledamöter i expropriationsnämnd åtnjuta ersättning för uppskattningen samt ordföranden därjämte för kallelser, protokollsföring och beslutets avfattande i skrift med belopp, som bestämmas av rätten, om överenskommelse ej träffas

Utskottet.

Såsom framgår av utskottets redogörelse hava vid åtskilliga tillfällen erinringar framställts mot denna ordning för bestämmande av ersättning. Sålunda hemställde 1937 års riksdag på förslag av andra lagutskottet, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa fortsatt utredning angående införande i expropriationslagen av lämpligare bestämmelser än de nuvarande beträffande ordningen för fastställande av ersättning till ledamöter i expropriationsnämnd.

I propositionen föreslås, att de närmare föreskrifterna om ersättning i förevarande hänseende skola givas i administrativ ordning. 66 § första stycket expropriationslagen skulle till följd härav givas det innehåll, att ordföranden och ledamöterna i expropriationsnämnd skola erhålla ersättning för uppskattningen enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen. I sammanhang härmed skulle andra stycket i nämnda paragraf undergå en formell jämkning.

Av föredragande departementschefens uttalande framgår, att i den ifrågasatta administrativa författningen skulle angivas vissa grunder för ersätt-

ningens beräkning med möjlighet att — om i det särskilda fallet med hänsyn till arbetets omfattning ersättningen funnes böra utgå med högre belopp än författningen angåve — låta ersättningsfrågan avgöras av rätten. Enligt departementschefens mening borde ledamöterna i expropriationsnämnd erhålla gottgörelse för sitt arbete i form av dagarvode, ordföranden med 30 kronor och annan ledamot med 12 kronor för sammanträdesdag. Ordföranden skulle dessutom vara berättigad till ersättning för expenser, renskrivning och dylika med uppdragets fullgörande förenade utgifter. Ordföranden och övriga ledamöter skulle vidare äga rätt till rese- och trakamentsersättning enligt klass II C respektive II D i allmänna resereglementet. Trakamentsersättning finge likväl ej beräknas för dag, då dagarvode åtnjötes.

Utskottet har vid sin granskning av propositionen icke funnit anledning till anmärkning mot förslaget att låta ersättningen till expropriationsnämndens ordförande och övriga ledamöter bestämmas i administrativ ordning. Den föreslagna lydelsen av 66 § expropriationslagen har ej föranlett erinran, och vill utskottet därför tillstyrka denna lagändring.

I fråga om principerna för den ifrågasatta administrativa författningen har utskottet ej heller funnit anledning till anmärkning. Ordföranden och övriga ledamöter böra sålunda tillerkännas visst arvode för sammanträdesdag och ordföranden dessutom gottgörelse för expenser, renskrivning och dylika med uppdragets fullgörande förenade utgifter med rätt för ordföranden och övriga ledamöter att, därest de anse högre ersättning böra utgå, draga ersättningsfrågan under rättens prövning.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att det normerade dagarvodet till ordföranden bör bestämmas till 30 kronor för sammanträdesdag. Det för annan ledamot ifrågasatta dagarvodet eller 12 kronor synes utskottet väl lågt. Därest arvodet bestämdes till detta belopp, skulle domstolarna sannolikt i ett betydande antal fall nödgas efter framställning av ledamot i expropriationsnämnd taga ställning till frågan om höjd ersättning. Enligt utskottets mening tala starka skäl för att det normerade dagarvodet till annan ledamot än ordförande bestämmas till ett högre belopp än föredragande departementschefen tänkt sig, och vill utskottet för sin del ifrågasätta ett dagarvode av 18 kronor.

Emot den föreslagna rese- och trakamentsersättningen har utskottet intet att erinra.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att det i förevarande proposition framlagda lagförslaget måtte antagas av riksdagen;
- 2) att motionen II: 397, i den mån den icke blivit beaktad genom vad utskottet ovan anförts, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1938.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Norman, Hagman, P. Sandström, Västberg*, Elon Andersson, Sten, Ekströmer* och *Holstenson*;

från a n d r a kammaren: herrar *Hage, Olovson, Skoglund, Pettersson* i Hällbacken, *Hallagård, Molander**, *Sandström* i Härnösand och *Barnekow**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *P. Sandström* och *Ekströmer*, vilka ansett, att utskottet på de av lagrådet anförda skälen icke bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag;

2) av herr *Sandström* i Härnösand;

3) av herr *Olovson*, vilken ansett att utskottet bort uttala, att för såväl ordförande som övriga ledamöter i expropriationsnämnd rese- och trakta-mentsersättning skulle utgå enligt klass II C i allmänna resereglementet.